

9. Maheshwari, A., Gujral, H. K. (2021). Emotional Stability: A Study of Contributory Factors. *International Journal of Indian Psychology*, 9(4), 846-857. [українською мовою].

10. Verplanken, B., Sui, J. (2019). Habit and Identity: Behavioral, Cognitive, Affective, and Motivational Facets of an Integrated Self. *Front. Psychol*, 10 (1504). doi: 10.3389/fpsyg.2019.01504 [українською мовою].

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

УДК 159.9:378(043)

Ксендзова Анастасія Вікторівна,
*студентка спеціальності 053 «Психологія»,
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

Анотація. *Стаття присвячена проблемі дослідження передумов розвитку мотиваційної сфери особистості студента. Проаналізовано поняття «мотиваційна сфера» в сучасних психологічних дослідженнях. Розглянуто мотиви навчальної діяльності. Досліджено чинники (умови), що сприяють формуванню у студентів позитивної мотивації до навчання.*

Ключові слова: *мотивація, мотиваційна сфера, особистість, мотиви навчальної діяльності, позитивна мотивація.*

Актуальність дослідження. Сучасне суспільство висуває високі вимоги до майбутнього спеціаліста: вміння нестандартно мислити, знаходити оптимальні рішення, аналізувати, обмірковувати власні дії, співвідносити їх із метою діяльності, мати глибокі, стійкі знання та вміння застосовувати їх у професійній діяльності. Цим умінням, знанням молодого спеціаліста може сприяти високий рівень мотивації навчальної діяльності.

Мотивація є головною рушійною силою будь-якої діяльності людини і професійна діяльність не є виключенням. Мотивація є одним із ведучих факторів успішного навчання молоді людини, а отже її професійного

становлення. Розвиток позитивної навчальної мотивації у студентів є однією з умов розвитку особистості та ефективної професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Проблемний аспект дослідження мотиваційної сфери особистості полягає в тому, що, незважаючи на підвищення останнім часом інтересу серед психологів (А. Асмолов, В. Асєєв, К. Абульханова-Славська, В. Ковальов і ін.), питання психологічної природи даного феномену досі залишається одним із дискусійних і потребує глибокого теоретико-методологічного опрацювання.

Розвиток мотиваційної сфери студентів став предметом досліджень упродовж останніх років: вивчалась мотиваційно-сміслова регуляція у професіоналізації особистості (Ж. Вірна), психологічна корекція проявів дестабілізуючого впливу безсвідомого рівня психіки на якість професійної підготовки психологів (Т. Яценко), консультативна діяльність психолога у вищих навчальних закладах (Г. Хомич).

Мета наукової публікації: провести теоретичний аналіз передумов розвитку мотиваційної сфери особистості.

Завдання статті:

1. Здійснити теоретичний аналіз поняття «мотиваційна сфера» в сучасних психологічних дослідженнях.
2. Розглянути та проаналізувати чинники, що сприяють формуванню у студентів позитивної мотивації до навчання.

Методи та методики дослідження. Теоретико-методологічний системний аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація теоретичних даних.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мотивація є сукупністю зовнішніх та внутрішніх рушійних сил, які спонукають людину до діяльності та надають їй спрямованість, яка орієнтована на досягнення певної мети.

Мотивація є одним з ведучих факторів успішного навчання. Але особливості мотивації відрізняються на різних етапах навчального процесу від першого до останнього курсу, змінюється й сама навчально-професійна

діяльність. Неадекватність мотивів навчальної діяльності студентів може бути причиною їх академічної неуспішності.

Мотиваційна сфера особистості не являє собою систему мотивів, а є ядром особистості, у якому перетинаються всі її властивості. Будь-яка властивість особистості більшою чи меншою мірою, прямо чи опосередковано впливає на мотиваційний процес, завданням якого є підключення енергії для виконання усієї діяльності, яку особистість виконує упродовж життя.

Мотив – це внутрішня спонукальна сила, що забезпечує інтерес особистості до пізнання, активізує її розумові зусилля. Мотивами можуть бути різноманітні потреби – психічні, фізичні, соціальні, а також інтереси, емоції, установки, ідеали. У своїх дослідженнях С. Рубінштейн, розглядає «мотив як спонукач – джерело дій» (Антонова, Н. О., 2010).

П. Якобсон запропонував для мотивів навчальної діяльності свою класифікацію. Перший вид мотивів П. Якобсон називав «негативними». Під цими мотивами він розумів спонуки студента, викликані усвідомленням певних незручностей і неприємностей, які можуть виникнути в тому випадку, якщо студент не буде добросовісно навчатися: догани, погрози батьків і т. д. По суті, при такому мотиві – це навчання без жодного інтересу, без інтересу і до отримання освіти, і до відвідування учбового закладу.

Другий різновид мотивів навчальної діяльності, за П. Якобсоном, теж пов'язаний із позанавчальною ситуацією, що має позитивний вплив на навчання. Дії з боку суспільства формують у студента почуття обов'язку, яке зобов'язує його здобути освіту і стати повноцінним громадянином, корисним для країни, для своєї сім'ї. Така установка на навчання, якщо вона стійка і займає істотне місце в спрямованості особистості студента, робить навчання не просто потрібним, але і привабливим, дає сили для подолання труднощів, для прояву терпіння, посидючості, наполегливості. У цю ж групу мотивів П. Якобсон відносить і ті, які пов'язані з вузько особистісними інтересами. Процес навчання при цьому сприймається як шлях до особистого благополуччя, як засіб просування по життєвих сходинках. Наприклад, у

студента немає інтересу до навчання як такого, але є розуміння, що без знань надалі не вдасться «просунутися», і тому додаються зусилля для оволодіння ними.

Третій вид мотивації, за П. Якобсоном, пов'язаний із самим процесом учбової діяльності. Спонукають вчитися потреба в знаннях, допитливість, прагнення пізнавати нове. Студент одержує задоволення від зростання своїх знань при засвоєнні нового матеріалу; мотивація навчання відображає стійкі пізнавальні інтереси. Специфіка мотивації учбової діяльності залежить, як відзначає П. Якобсон, від особистісних особливостей студентів: від потреби в досягненні успіху або, навпаки, від лінощів, пасивності, небажання здійснювати зусилля над собою, стійкості до невдач (фрустрації) тощо (Кочарян, О. С., 2011).

А. Гебос виділила чинники (умови), що сприяють формуванню у студентів позитивної мотивації до навчання (Мельніченко, С. А., 2012):

- усвідомлення найближчої і кінцевої мети навчання;
- усвідомлення теоретичної і практичної значущості засвоєваних знань;
- емоційна форма викладу учбового матеріалу;
- показ «перспективних ліній» у розвитку наукових понять;
- професійна спрямованість учбової діяльності;
- вибір завдань, що створюють проблемні ситуації в структурі учбової діяльності;
- наявність допитливості і «пізнавального психологічного клімату» в учбовій групі.

Висновки. Отже, особливістю мотиваційної сфери особистості студента є наявність у нього особливої мотивації – учбової, яка може бути внутрішньою, орієнтованою на сам процес пізнання, та зовнішньою, орієнтованою на досягнення успіху (одержання професії чи диплома) чи уникнення невдачі. Рівень розвитку мотиваційної сфери студента залежить від способів, умов та засобів вузівського навчання, усвідомлення власного

сенсу вчення, предметно рефлексивного ставлення до навчання, суб'єктивної активності та суб'єктивного відношення. Якісні особливості розвитку мотиваційної сфери особистості залежать від ідентифікації образу Я, образу світу, образу майбутньої професійної діяльності, самооцінки та рефлексії.

Перспективами подальшого дослідження є вивчення співвідношення процесу формування особистості та розвитку її мотиваційної сфери.

Список використаної літератури.

1. Антонова, Н. О. (2010). *Особливості професійної мотивації студентів психологічного факультету*. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка [українською мовою].
2. Кочарян, О. С. (2011). *Структура мотивації навчальної діяльності*. Харків: ХАІ [українською мовою].
3. Мельніченко, С. А. (2012). *Проблема вивчення мотивації у сучасній психологічній теорії*. Педагогічний процес: теорія і практика. Київ [українською мовою].

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОРАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

УДК 159.923.2

Кузьменко Юлія Володимирівна

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогічних наук, професійної та початкової освіти,
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

Короп Любов Миколаївна

*студентка спеціальності «Психологія»,
освітнього рівня «Магістр»,
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

Анотація. *Стаття присвячена проблемі дослідження особливостей моральної самосвідомості в підлітковому віці. Проаналізовано поняття «самосвідомість» та «моральна самосвідомість». Розглянуто останні дослідження, присвячені проблемі моральної самосвідомості в підлітковому віці.*